

శ్రీ
పార్వతీపరిణయము

హరికథ

ప్రంబర
శ్రీ రామకవచము అనంతర శ్రీ

రామాయణపురము

నల్లంపల్లి వల్లభ

గుంటూరు

సంస్కృత ముద్రాక్షరశాలయము

ముద్రాక్షరము

1937

Q:427
3567

[కవిరత్న]

[కం 0-8-0]

Q:427

8171

3567

Rama Kavachamu

Anantha Shastri

Parvati parinaya

mu hari katha

పాఠశాల కమిటీ, గుంటూరు
 కమిటీ, గుంటూరు
 గుంటూరు

• • • • •

Please return this volume on or before the date last stamped
Overdue volume will be charged 1/- per day.

[illegible]

Q:427

8171

3567

Rama Kavachamu

Anantha Shastri

Parvati parinaya
mu hari katha

హార్వ తీ పరిణా యము

హ రి క థ

శ్రం థ క ర్త

శ్రీ రామకవచము అనంతశాస్త్రి

నారాయణపురము

నల్లగొండజిల్లా.

గుంటూరు చంద్రికా మద్రాసు రికార్డులయందు ముద్రితము

ప్రథమముద్రణము

500 కాపీలు

1977

కాపీరైట్]

[కల 0-8-0

కృతినమర్పణము

అనుభవము

Q: 427

3567

తే. గీ. నుతునిసంతాన నిలలోనఁ జూడనైతి
ననుచుఁ బింతింపవలదు నీ యాత్మయందు
తండ్రి! కృతికన్య నీదు మా యైదుల నిడెద,
నింక లాఠించుకొనుము శ్రీ యైదుల యైదు!

పండితాభిప్రాయము

—

సీ. వద్యవద్యమునఁ జూడఁగీర్వాణవా
కృంధానపరిచితి యందడించు
గద్యగద్యమునఁ జూడఁగీర్వాణవా
భావవర్ణనరీతి యభిప్రాయమున
గేయగేయమునఁ జూడఁగీర్వాణవా
చారపూర్వకరాగ యభిప్రాయమున
భావభావమునఁ జూడఁగీర్వాణవా
స్మరణకృత్ప్రసాదా మహిమ దనరు
గీ. త్వద్రీచితమాన్యపార్యతీ యభిప్రాయమున
హరికథాకావ్య మానంద యభిప్రాయమున
ఉరుయశోవ్యాప్తి గనుత నీ యభిప్రాయమున
అలఘుకవిరాజ్యస్తి! యభిప్రాయమున

ఇట్లు,

DR. JAGADGURU VISHWARADHITA
ANA SIMHASAN ANANAND
LIBRARY

జంధ్యాల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,
సహస్రపథాని.

Jangamawadi Man, Varanasi
Acc. No. 2171

శ్రీమదాంబామయ నమః.

వీ రి క

—❀—

మహాశయలారా !

శ్రీపరమేశ్వరీ నిర్వేతుకానుగ్రహమున నాకుఁ బదునాల్గువత్స
రముల ప్రియముననే సాక్షాత్కరించినకవితాకన్య నూతనమైనది
కాకపోయినను గ్రంథరచనమాత్రము నూతనమైనదని చెప్పక
లేదు. ఆదినుండియుఁ జల్లరపద్యములనో గేయములనో శక్తికాలఁది
నల్లుచునే యుంటినిగాని ప్రస్తుతపరిస్థితులనుబట్టియు, నాతఁడ్రీగారి
యనుభవమునుబట్టియు నేపాత్రమును వ్రాయుటకు సాహసించనైతిని.
పూర్వమునుండియుఁ గవిజనమునకు సామాన్యముగా నుండిన కృత్యా
ద్యవస్థలకన్న నిప్పటికృత్యసంతరావస్థలు గొప్పవని నాబోంట్లంద
ఁజేసిగినవిషయమే. ఈవైరాగ్యభావముచేతనే దాదాపుగా నిరువది
రెండుసంవత్సరములవఱకు నేవియో చిల్లరపద్యగీతాదుల నల్లి కవితా
కన్య నోదార్చుకొనుచుంటిని. భావసంపత్తురాంతిమమాసములనుండి
నామితోత్తముఁడగు బ్ర॥ వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యదాసుగారిప్రోత్సా
హబలమున నాచే రచియింపఁబడిన నాలుగు హరికథారూపగ్రంథము
లలో నిదియే మొదటిదిగాన దీనినే మున్నుండు ప్రచురింప నెంచితిని.
ఇయ్యది యువసంపత్తుర వైత్రీ శుక్ల ౧౪ నాఁడు దేవలమ్మ నాగవర
గ్రామమున శ్రీరామచంద్రస్వామి యుత్సవసమయమునఁ జైదాసు
గారిచేతనే ప్రవచనముసేయఁబడినది. వే॥ బ్ర॥ మల్లాది దక్షిణా
మూర్తిశాస్త్రిగారి సాధ కధ్యక్షత నంగీకరించి తదాస్థానమును
మఱింత శోభింపఁజేసిరి. కథాసంతరమున శ్రీరామచంద్రాయకార్య
నిర్వాహకసభ్యులచే దాసుగారి కొక బంగారుపతక మర్పించఁబడిను.

ఈవిధముగా నాకృషిని సఫలమొనర్చి కథాప్రవచనమునకు సాకర్యములు సేకూర్చినతద్దామయజమానులును, ఉత్సవాదికార్యధూర్వకులు నగు మ॥ రా॥ వరకాంతము లింగారెడ్డిగారికిని, దదాత్మజునకును, దత్తహోదరపుత్రులకును, దంగెళ్ళపల్లి గ్రామయజమానులగు మ॥ రా॥ మున్ను అనంతారెడ్డిగారికిని, దత్తుత్రత్రయమునకును నాకృతజ్ఞతలు దెలుపుచు వారిసాహాయ్యమును మఱవజాలను. మఱియుఁ గడునోపి కతో నాగ్రంథములను విమర్శించి సదభిప్రాయము నిచ్చిన వే॥ బ॥ జుధ్యాల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి సహస్రవధానులుగారికిని దక్షిణామూర్తిశాస్త్రిగారికిని, సుబ్రహ్మణ్యదాసుగారికిని నాసర్వప్రియత్నములకు సర్వదా చేయుఁతనిచ్చుచుండు ఏలేశ్వరం వేంకటకృష్ణశాస్త్రిగారికిని నాయభివందనము లర్పించుచున్నాఁడ. పాఠకమహాశయు లిందలిగుణములనే గ్రహించి యానందించి యాశీర్వదింతురుగాక. ఈనాచిన్ని పాత్రము సర్వజనసమాదరణమును బడసి చిరక్తిరి నాందుఁగాక యని శ్రీశ్రీ పరమేశ్వరిని బ్రార్థించువాఁడ.

ఇట్లు,

బుధజనవిధేయుఁడు

శ్రీ॥ అనంతశాస్త్రి.

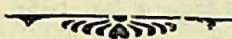

శ్రీ

శ్రీమజ్జగదంబాయై నమః.

పార్వతీ పరిణయము

పరికథ

శా. శ్రీమహేశ్వరిపాదపద్మముల నా • చిత్తంబు సేవించుట
వేమాటు ల్కరుణాకటాక్షముల నా • విశ్వాంబ నాజూచుట
సీమాతీతమహత్త్వసంపదలచే • జెన్నొందునాతల్లి కే
యీమాటు దలవచి మొక్కెడ మదీయేచ్ఛాఫలప్రాప్తికే.

క. ఏపనినైనను మిక్కిలి

యోపికతో జేయవలయు • నోవిష్మేశా !

తేపకు నీకే మొక్కెడ

నోపిక జెడనీకు తప్పు • లుంచకు తండ్రి !

2

గీ. సరససంగీతసాహితీ • స్తనయుగమున

దొరలునానందసింజ్ఞన • దుగ్ధములను

బోసి పెంచెద వోయమ్మ • దాసజనులఁ

దనయులనుబోలె నీకు వం • దనము వాణి !

3

—* గురుస్తుతి *

సీ. దేహ మర్పింతునా • దేహంబు నీయదే

కనిపెంచినాడవు • గానఁ దండ్రి !

గేహ మర్పింతునా ♦ గేహంబు నీయదే
యెన్నఁ డార్జించితో ♦ యింటిపెద్ద!

ప్రాణ మర్పింతునా ♦ ప్రాణంబు నీయదే
నీనిజాపదముల ♦ నిలిచె వెజ్జ!

జ్ఞాన మర్పింతునా ♦ జ్ఞానంబు నీయదే
చెప్పి చెప్పించిన ♦ గొప్పయొజ్జ!

గీ. పాత్రపేళాప్రదేశముల్ ♦ పట్టుపడియెఁ
గాని లే దెద్దియు న్నీది ♦ కాని దిందు
నక్షరజ్ఞానమనువుల ♦ భిక్ష మిడిన
ముఖ్యగురుఁడవు మునుముందు ♦ మొక్కు లందు. 4

సీ. చెప్పినదే చెప్పు ♦ చిలుకపల్కులకు నెం
తో యుబ్బునల్పనం ♦ తుష్టులారా!

సరసరసాలవృ ♦ క్షములట్ల నానుఁడు
లరవాయిఁ గొననట్టి ♦ సరసులార!

గరళకంఠుఁడు సుధా ♦ కరునట్లు గుణమునే
గ్రహియించునట్టి న ♦ ర్వజ్జులార!

ఫలభారమునఁ దల ♦ ల్వించి భూజములట్లు
కరుణఁజూపెడునువ ♦ కర్తలార!

అ. నీళ్లు మోసియైన ♦ నియతిమైఁ జరియించి
దుర్దినంబు లనక ♦ తోచినంత
యన్న పానవసతి ♦ నన్యులకుం జూపు
పూనిక వెలయుపుణ్య ♦ పురుషులార!

గీ. తెలిసి యొప్పులఁగూర్తునో ♦ తెలియకున్కి
తప్పులే వాయుదునొ యింత ♦ చెప్పలేను;
ఒప్పులే చూచి తలయూచు ♦ నెప్పురులకుఁ
దప్పు లేటికి సాధువా ♦ దములుదక్క.

మ. ధనమే దైవము పత్నియే గురువు త + త్రదోగ్యభోగాదులే
ఘనయోగాదులు పుత్రులే కరణముల్ + గామాదులే మోక్షసా
ధనసంపత్తు లటంచుఁ బిమ్మట నిరా + ధాదుండవై పోకు ర
మ్మనుచుం బిల్చెడుజ్ఞానదేవతను మా + యుంజేయు మూఢుం డిలఁ.

మ. భవబంధంబులఁ జిక్కి మానవుఁడు దు + ర్వాప్యపారనిర్మగ్నతఁ
శవమై భావభవాగ్నికీలలఁ దనం + తఁ భస్మమై వెండియుఁ
వివిధాకారములఁ జనించుచు మదిఁ + విజ్ఞానబీజంబు లే
క విమోహాంధువునందుఁ గూలునుగదా + కామ్యగ్రహగ్రస్తుఁడై.

ఉ. జ్ఞాననిధానము న్వడసి + కాదె మహామునులెల్ల మోక్షసం
ధానపథానుగాములయి + తాపములం గడలేటి రట్టివి
జ్ఞానమె మోక్షసాధనము + గాని మతొక్కటి గాదటంచు నెం
తేని వచించినా రనుభ + వైకనుసిద్ధము లిట్టివాక్యముల్. 9

సీ. అజగర మేలాటి + యత్నము లేసెను
సరస్సులయత్న మే + సరణిఁ బోయె
తండు) లార్జించిన + ధనరాసు లెండేగఁ
దనయులకే వచ్చె + ధన మదెట్లు
పసిబిడ్డ మాయమై + పాతె నడేలొకో
కదలఁ డెందుకు మూడు + గాళ్ళముద్ద
భాగ్యవంతునికడ్పు + పండ దడేలొకో

ముష్టివానికి బహు + పుత్రు) లేల
గీ. అరసి యిది యెల్ల నారబ్ధ + మనుచుఁ దెలిసి
తెలివిమాలి యహంకృతు + ల్బలుపఁబోక
అనుభవజ్ఞానసాధనా + యత్నమైన
పరమనిర్వాణపదవినిఁ + బడయవలయు.

10

గీ. మఱియు శాఖామృగంబట్లు + తిరుగుచుండు
మానసంబు నిరోధింపఁ + గా నుపాయ
మేదియును లేదు తత్త్వన + మీక్షదక్క
గాన మానసమున కిట్లు + గలవవలయు.

11

కల్యాణి - చతురశ్ర

తెలిసి తెలిసి నిన్ను - చెలియవా మానసా

ఫలశూన్యము యీ - జగదాభాసా

కలలోఁ గాంచినవెల్ల నిజములా

కలదే నీరు మరీచిక మనసా !

మి. అలశు క్రిందోచురజతమున వల-యాదులఁ జేయఁగఁజాలుదువేళల
అలవికానిపని కాసఁజేయరాఁ - గలదె నుభయు వలదు వలదు
సత్యము || తె ||

చ. పంచకోశముల పరిశీలనచే - సుచితాత్మనిత్యత్వముచే
సుచితార్థము లవెవ్వనికో యో-చించి తెలియుమా యోమనసా!

మి. కించిద్భజ్యవై యెందుఁగాక నశి-యించి తిరిగి జన్మించి యాత్మనిటు
వందించఁబోకు మాత్మానాత్మవి-వక్ష సేసి బ్రహ్మనంద మొందు || తె ||

క. ఈగతి నిజమును మదికి స
దా గలపుచు నుండి విధివి ♦ ధానము తెల్ల
దాఁ గావిపుచు ఫల మె
దేఁ గోరక యున్న జ్ఞాన ♦ మిలఁ గల్గదొకో !

13

నీ. జ్ఞానంబు నిత్యంబు ♦ జ్ఞానంబు సత్యంబు
జ్ఞానమేకద దివ్య ♦ సాధనంబు
జ్ఞాన మానందంబు ♦ జ్ఞాన మనంతంబు
జ్ఞానమే మోక్షని ♦ ధాన మరయ
అట్టిజ్ఞానంబు మా ♦ యావరాభూతమై
మోహసాగరమున ♦ మునిఁగియుండు

నప్పు డజ్ఞానియై ♦ యందుడై పురుషుడు
తన్నుఁ దాఁ చెలియక ♦ తప్పుఁదోవఁ

గీ. బోవు నటుగాన విజ్ఞాన ♦ మును స్ఫురింపఁ
జేయ సంతతహరికథా ♦ మేయగేయ
ములను శుఠిపేయములుగాఁగ ♦ నలుపవలయు
ననుచుఁ జెప్పిరి పెద్ద లో ♦ యనఘలార !

14

ఉ. కావునఁ బెద్ద లెన్నుకొను + గాథలలో నొకపుణ్యగాథ మీ
కే వినిపింపఁగోరితి న + దెట్లు పొసంగును శక్తి చిన్నదే
ఏవిధిఁ గాన నీశ్వరుఁ డ + దెట్లుల నింపొనగూర్చునొక్కో మే
ధావులు సత్స్వభావులు స + దస్యులు మీర లనుగ్రహింపుఁడి.

గీ. అట్లుమాశ్లేష మన్వర్థ + మై చెలంగు
పార్వతీపరిణయ మను + పూర్వగాథ
హరికథారూపమునఁ జెప్ప + నగును బుణ్య
పురుషులార ! యనంతను + పోక మిదియ.

16

కథాప్రారంభము

—* మంజరి *

శ్రీమంతుం డబ్బాననపుత్రిఁడు - చెలంగుచుండు దక్షుండు
ధీమతి పృసూతి నాఁబరఁగినయువ - తిని బెండ్లాడ ఘనుండు
వేదశాస్త్రనిరతుండును బుద్ధి - బృహస్పతికిఁ దుల్యుండు
వైదికాచారవర్తనశీలుఁడు - వదాన్యాగ్రగణ్యుండు
సంతతాగ్నిపాఠాత్మి పాఠాత్మను బి - హ్మంతవాని సరి దీటు
సంతు తఱచు కలదుగాని మఱి యా - సంతానముతోచాటు.

సీ. ఏశక్తి భువనత్ర + యీగర్భ సంచల
త్పాణికోటులకెల్లఁ + బాగినశక్తి
ఏతేజ మఖిలలో + కైకభానక మాచు
మొనయుచుండు నఖండ + మూలతేజ
మేతల్లి లోకస్థ + భూతజాలములను
గర్భమందున మోయు + కన్నతల్లి

ఏరూప మీక్షింప † నేరూప మనరాక

చెలఁగుచుండు నచింత్య † చిత్స్వరూప

గీ. మట్టిచాదివ్యతేజంబు † నాత్మజాత

గాఁగఁ బడసెను దత్తుని † కర్మఫలము

నెన్న వశమాన వేయినో † భున్నయట్టి

పన్న గేశునకై నను † బ్రహ్మకై న.

18

గీ. అట్లు దత్తుండు భాగ్యభో † గ్యములచేత

ధనముచేతను సంతాన † ధనముచేత

నీతిచేతను మిగుల వి † భ్యాతిచేత

వెలయుచుండె జగన్మాత † విధము వినుఁడు.

19

ఉ. దత్తునికూఁతురై పలువి † ధాబుల ముద్దులుమూటగట్టుచు

లక్షణధన్యయ్యు మహి † భామణియై సతినాఁ బరంగి ఫా

లాక్షు వరించెఁ దండ్రియును † హర్షమునొందెను విపులంత మం

రాక్షత లిచ్చి వారిఁ గొని † యాడిరి పాడిరి దేవగాయకుల. 20

—* మంజరి *

ఇట్లు వీశ్వరుని చెట్టఁబట్టి సతి - యెంతయు ముదమొప్పారె

గట్టుచిల్లుఁ డల్లుఁడౌట దత్తుఁడు - గర్వమాదు మితిమీఱె

కొంతకాల మిటు లేగినంత దత్తుఁడు - బ్రహ్మకృతుశాల

పంథగించి కాటులఱచె రుమ్మిఁడు - ప్రణుతిసేయఁడని చాల

తన్నుఁ జూచి యందరందు పృత్య - త్థానాదులు సేయఁగను

కనికని శివుఁ డిట్లుపేక్షించెనని - కఱచుచుండె నోష్ణమును

లోకాలోకన లేక యాత్మ నవ - లోకించెడుపరశివుని

ఈకరణిఁ గ్రొవ్వి కాటులఱచువాఁ - డేమగునోకద తుదిని. 21

ఆ. కొఱవితోడఁ దలను † గోఱిగొన్నట్టు లా

కాలకాలుతోడఁ † గాలుఁ ద్రవి

కండకొవ్వనఁ బగఁ † గలిగించుకొన్న యీ

దత్తుఁ డెట్టిపాట్లఁ † దవులఁగలఁడొ.

22

క. వినుఁ డిట్లుండిన దత్తుఁడు
దనపురికికనైనఁ బిల్వఁ ధలఁపఁడు మదిలో
దినములు మాసము లేండ్లును
జనుచుండఁగఁ జూచి యతని ధరి యిట్లనియెన్.

23

ఆనందభైరవి - త్రిపుట

నాథా ! పిలిపింపవా యీ - నాటికైన నీకన్న బిడ్డను ||నాథా||
బాధగా నుండునుగాదా - పలుమా అనుచుంటిఁగాదా||

మి. ఈధర నేతలిదండులు నుత - నిన్నినాళ్లు చూడక నిలుతురు
బోధపడమ యీతటికతినతఁ - బూనితెట్లు నే నిల్వఁగఁజాలా ||నా
చ. ఎన్నిపండుగ లెన్నిపర్వము - లెన్ని శుభములు జరుగుచుండె
కన్నపట్టిని బిలువకున్న - కంట నీరిడు మనలఁ దలఁచి.

మి. ఉన్నవారిలోనం జిన్నది - యెన్నఁ డిట్లు రాకయున్నది
కన్నులఁగట్టికట్టు లున్నది-కన్నకడుపు దఱగుకొనుచున్నది||నా
చ. ఆడుబిడ్డలఁ గన్నవారి క - హంకృతుల్ సెల్లఁగఁబోవునే
ఊడునే బ్రహ్మానుబంధము - కూడునే యల్లుని సాధింప.

మి. నాఁడు యేమిజరిగెనో పోనీ - నేడె పోయి కూతు నల్లుని
దోడితెండు యేడులు గడవం-గూడదనుచు పెద్ద లనుచునుండిరి||నా.

సీ. ఈవిధిం బ్రతిమాలు ధరించి దత్తుండు

కసరించి బెదరించి ధరించి గొడ్డటించి

కోపించి విదిలించి కూడ వీమాటలు

పోపొమ్ము తిరిగి రాఁ బోకు మింక

పడఁతి నీబిడ్డలు పడునేవురే యని

మఱి కడచూలును మఱచిపోమ్ము

పుట్టి చచ్చెనో లేక పుట్టలేదో యని

తలఁచి నీమది దానిఁ దలఁప కింక

ఆ. ననుచు నిష్ఠురొక్తు లాడఁడువిఘ్నఁ జూచి

కనుల నీరుఁ గుక్కిఁ కొనుచు నేమి

యనఁగ లేక పోయె † నంత దక్షుం డొక

కృతువు సేయఁ దలఁచి † హితులఁ బిలిచి.

25

డి. యజ్ఞ మొనర్తు నే శివున † కావలతుల న్మఱపింతు వేడ్కతో
నాజ్ఞ యొసంగఁగావలయు † నందఱు గార్యముపట్ల నాదుభా
వజ్ఞులరై చరించఁగల † భారము మీతల నుండుఁ గావునక
బ్రాజ్ఞులు మెచ్చఁగా యశమఁపారముఁగాఁగను పాడుఁ డిత్తటిక.

మ. అను చెప్పారికి నెట్లునెప్పుడగునో † యవ్వారిగా వారి కా
పనులం జెప్పుచు విప్రవర్గనియత † ప్రారంభ వేళాపునః
పునరాశ్రయణసంభ్రమింపజమ్మద † బ్రూహ్మ విధానజ్ఞుల
మునులక బంధులఁ బిల్వ దూతలను వేఁపొండంచుఁ బంపించినక.

మంజరి

నలుదిక్కులఁజేసి మునివరులకు వి - పులికు దూత లిట్లునిరి
అలదక్షుఁడు యజ్ఞార్థము పిలిచెను - అందఱు రాఁగోరి
ఇలఁగలజమ్మంబుల నిది కొత్తది - ఈశుఁ డిందు రాజుఁడు
తలపెట్టినయూకార్యభరము మీ - తలపై బెట్టెను నేడు. 28

డి. మీరు సదారపుత్రులయి † మీప్రియశిష్యులు బంధుకోటు ల
వ్వారలమిత్రవర్గము ల † వశ్యముగాఁ జనుదొతురంచు నె
వ్వారలచేత నెప్పుడొది † వాంఛితమో యని యెల్లవస్తు ల
వ్వారిగఁ గూర్చి దక్షుఁ డిటుపాచెను మమ్ముల మీకుఁ దెల్పఁగక

చ. అన విని మాను లందఱు మఁహాముద మొందఁగ నందుఁ గొందఱీ
శునియెడ సావచారుఁడయి † శ్రోత్రియకర్మకుఁ డైనయంతనే
ఘనమగు కిల్బిషానలముఁ † గవ్వనె ముప్పలు దప్పిపోవునే
కనికని పోవుటె ట్లతఁడు † గర్విగదా తుడి నేమిపుట్టునో ! 30

వచనము

అనుచుఁ గొందఱా యాగంబునకుఁ బోవెనచి పోకయున్నను
మఱిగొందఱు సాటితేజీనవారు గావున, దేనిని లెక్కఁగొనక
కేవల కర్మశతత్వంబు ముప్పిరిగొన వేదవేదాంగపాఠగులయ్యును,

అది దేవునియెడ నపచారమొనర్చినవార మగుచుమేమో యన్నశంక నేవంకం గానక, పోజూచుచున్నవారిని వెనుదగులుకొని “పెద్దలతోడి వారముగదా యిందు మనలోప మేమియుండు” నని మనస్సుచు నమా ధానవటచుకొనుచు, మొండిగుండె గలవారై నడచుచున్న కొందఱిని జూచుచుఁ ద్రోవ లరయుచు, పోవుచున్నవారిం జూచి పోజూచునంత గుండె తటతటలాడ ఆశ ముందునకును అనుమానము వెనుకకును లాగుచుండ నొకరి నొకరు పురికొలుపుకొని మనమేమి యధ్వర్యు లమా - బ్రహ్మలమా - హితలమా - కేవలసూపోదనములకు భూరిసంభావనలకే కదా పోవుచుంటిమి. ఇంతలో నేమి మునిగిపోవు నని వారిలో వాని మందలించుకొని - “హా - నడవరు - అయ్యో పొద్దామె - లెండులె”డను పరస్పరాలాపంబు లెనఁగ నొకరినొకరు చూపించుకొనుచుఁ గనునన్న చేనన్నలచేతను శిరఃకంపములచేతను ఒండొల యభిప్రాయములను గ్రహింపఁజాలక - ఏమేమియో రహస్యము లాడుకొనియు - “ప్రకాంతాల కేమిలెండు - శుక్రమసి సమృద్ధి - పరిషద్బాహుళ్యము-సరే ఆపోయాచా మీత్యాది వైదిక పరిభాష లాడుకొనుచు నడచుచున్న చిల్లర బ్రాహ్మణుల వెన్నంటి వృద్ధులు కొందఱు ఈశ్వరాపచారభీతియుఁ గుఱ్ఱలపైఁ బీఠియు మెండుకొన ననిష్టపరిహారార్థమై జాతవేదసేత్యాదిశ్రుతులం బఠియిం పుచు - సరిగి యరిగి కించిద్దూరస్థగమ్యస్థానులై దక్షాధ్వరవాటిం గనుమేర దూరమునఁ జూచి యుప్పొంగి గొంతులు నవరించుకొని నడికట్లు బిగియించుకొని శాలువలు సక్కఁజూచుకొని తమతమశిష్యు లు జేరంజరుకొని పనస లందించుచుఁ జెప్పుడు చెప్పుడని, శ్రుతు లం గలుపుకొని సంతలు సాగించి వల్లెల స్వేయించుచు నధ్వరశాలం బ్రవేశించి యచ్చటి ముఖద్వారమున లోపలి కేగి యం దమర్చి యున్న వివిధయజ్ఞోపకరణంబులం దిలకించి పాగ్గవంశమును, ఆగ్నేధ్ర శాలను, పత్నిశాలను సదస్యశాలయందలి బ్రాహ్మణబృందంబులం గని, యజమానశాలలో నున్నదక్షప్రజాపతిం జేరంజని నమస్కార మునకు మునుమున్నె యాశీర్వాదంబు లందించుచు వారిచేఁ దాము

బహుశక్తులైనట్లు భావించుకొనుచు నుచ్చింగుచు భృగ్వాని ఋత్వి
గ్గణంబులకు నడుగక మున్నే తమతమ నామగోత్రాదు లెఱింగించుచు
మహానసశాల కరిగి యచ్చటనున్న నానావిధపాక సామగులను శాక
పాకాదులను వీక్షించి యొక్కయొడ విడిసి యచ్చట నదివఱకేయున్న
నానాదేశాగతులైన బ్రాహ్మణులలోఁ బరిచితులైనవారి నడిగి క్రొత్త
వారి సమాచారములఁ దెలిసికొనుచు - అననసరప్రసంగములను,
వ్యర్థప్రలాపములను, తెలిసి తెలియని లాకికచర్యలను - తెగని వివాద
ములను, తగని ప్రతిపాదనములను లేనిపూర్వపక్షములనుకాని సిద్ధాంత
ములను, జేయుచున్నంత ఘంటానాదంబు వినవచ్చిన నది తమ్ము
నధ్వరశాల కాహ్వనించుచున్నదని తెలిసికొని యందఁ జూడ
భృగుభగవూపాదముఖ్యర్థిస్తులచేఁ బరివేష్టించఁబడి దక్షుండు వారు
సెప్పినచోప్పున నగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదివిధుల నిర్వర్తించి పిమ్మట నగ్ని
ముఖులున స్వాహాకారంబుల నొక్కొక్కరినిగా దేవతాగణంబుల
నాయాదేవతాకమంత్రములచే నొక్క రుద్రదేవతాకమంత్రముమాత్ర
ముచ్చరించక యాహ్వనించినంత నాదేవతలు వార్షించి విహూనా
రూపులై గుమిగూడి యాకాశమార్గంబునఁ జనుచున్నవారిం దిలకించి
యచ్చెరువొంది సతీదేవి యిట్లనియె.

31

తోడి - రూపకము

బృందారకముఖ్యులార! - యెం దేగెదరు

సాదియచుయ్యెను దెలుపుఁడు - సంతసమును జేకూర్పఁడు॥బృం॥

అందఱిట్లు గూడ నేల - తొందర పయనంబు లేల

ఇందు శేఖరుండుగూడ - విందుకు మీతోడ రాడ

మి. ఇందిరయును భాషాసతి - ఇంద్రపురఁధీ మణియును

మందిరముల వీడి పతుల - కుం దోడై యేఁజెతురే.

॥బృం॥

చ. ఏకార్యమునకుఁ బోయెద - రెవరు పేష లిచ్చినారు

ఏకేవల పుణ్యుఁడు మీ - కిష్టాన్నంబుల నిడునో.

మి. నాకాపురుషునివార్త వి - సంజెల్లిన మీ రిప్పుడు

సాకల్యముగాఁ జెప్పుఁడు - శ్రీవరానందము గూర్పుఁడు ॥బృం॥

సీ. అనవుడు దత్తుండు † యజ్ఞముం జేయుచు
 నాహ్వనమును బంపె † నాదరమునఁ
 గావున జన్నంబు † గాంచి సత్కారంబు
 లుది వేడుకతోడ † విందు లందఁ
 బోవుచున్నారమో † పువుఁబోడి తెలియవా
 యాతఁడు నీతండి † యగును గాదె
 బహుయజ్ఞ బహుదాత † పరమ కర్మిష్ఠుండు
 కాలయాపనసేయఁ † జాల మింక

గీ. భువి ననాహూతులైనను † సవనమునకు
 నేగవలెనన్న యార్యోక్తి † నజిగి కాదె
 పోవఁగాఁ జాతు రెల్లవా † రోవిశాల
 నేత్ర యనిచెప్పఁ బరిజేరి † యాత్ర మొప్పు.

33

కల్యాణి - రూపకము

మనవి వినుము ప్రియనాథా - కనికరించు నామీద
 పనితక్కోర్కెఁ దీర్చెడుపని - పతిదేకద భూతనాథ ||మనవి||

మి. అనితరవైభవముల మ - జ్ఞుకుండు జన్నమును సేయు
 సని మునులును దేవతలును - జనుచుండిరి ముదమెసఁగను ||మనవి||

చ. మనముగూడఁ బోవలదా మీ - మామగారి సవనముగద
 మనను బిలువలే దనుకొనఁ - జనునే మనవారి మీఁద.

మి. ననుఁబోలిన యాడుబిడ్డ - లనువుగఁ దమ పతులతోడ
 మునుమున్నే చనుదెంతురు-ననుఁగనుఁగొన వాంఛింతురు ||మనవి||

మంజరి.

ఈగతి వేడిన యిల్లాలిని గని - ఈశుండు దనలో నవ్వి
 ఏగవలదు మనల సతఁడు మిక్కిలి - హీనులఁగాఁ గనుఁ గొవ్వి
 మునుబ్రహ్మలజన్నంపువాటికను - ననుఁ గని పేలుచునుండఁ
 గని పెద్దలు చీచీయనుచుండఁగఁ - గలహమాడ నది యుండన్.

ఉ. ఇప్పుటికైన రాఁడు మది † నెంతయు గర్వముఁబూనినాఁడు నా
తప్పులె యెన్నుచుండె నతి † ధైర్యముతోడ నిశిశ్వరాధ్వరం
బిప్పుడు సేయనెంచె నిది † యే తుదిగాదట బాంధవంబు కో
యొప్పులకుప్ప యాతనిను † దోడ్పడి గప్పెదఁ జూడు ముతయున్.

చ. కనికని యెట్లుపోవనగుఁ † గాంతరొ యింత యెటుంగలేవె నీ
జనకుని తృప్తిపాటుగనఁ † జాలనసహ్యముగాదె నీకు న
న్ననవరసంబు దూరునుగ † దా మనకేటికె కానిపోత్తు నే
విన నిటువంటిమాటలను † బిల్వనిపేరట మెట్లుపోయెదో. 37

నీ. తమణి ! నే నిచ్చిన † తారకమంత్రంబు
చాలదే కోటియ † జ్జంబు లేల
మన కున్న యీతపో † ధనము చాలక యున్నె
తరలాక్షి ! లక్షల † ధనమ దేల
ఎక్క- చరిచ నీ † యెద్దండె చాలదే
అతివరో ! వేలు వా † హసము లేల
మనలఁ గొల్చెడి భక్త † జనము చాలకయున్నె
పడతిరో ! శతసంఖ్య † బంధు లేల

గీ. ఇహపరంబుల సౌఖ్యంబు † లీయఁగలుగు
నిగ్రహనుగ్రహములందు † నేర్పు గొలుపుఁ
గృహిభరోద్వాహనములందు † నేపు సూపు
సేవనార్పణవిధులను † జేయఁగలుగు.

38

మంజరి

అనవుడు దాక్షాయణి మది విన్నం - దనము దోహదల వంచి
మనమునందు పలుచందంబుల నను - మానించియు చింతింతి
తనవారలపైగల కూర్చిని సా - ర్థకము సేయఁగా నెంచి
వినయమొప్పు భర్తతోడననె నిజ - జనకుని తప్పు దలంచి. 39

సావేరి - మావకము

నాథా ! మన్నింపు భావ్యము - మనవారలుగదా ||నా||

పాదుమార్గచారుడవు - సకలధర్మరూపుడవు
కోధ మూన పాడియగున - కోమలపదకోకనద ||నా||

మి. ఈధర నినుబోలినదొర - నెందుగనము దయగనుము
బాధింపఁగఁ జూతురె తమ - వారల నెవ్వరలైన ||నా||

చ॥ జనకునింటిమేలుగాన - చరణ ముటి వేడుదాన
అనుమతించి నన్నైనను - బనుపుడు ముదమును గొలుపుడు.

మి॥ పనిదీరినతోడనె యొక - దినమైనను నిలువఁబోక
చనుదెంచెద దేవర మృదు - చరణంబుల సేవించెద. ||నా||

సీ. అని బ్రతిమాలు ని ధిల్లాలి మాటకు శూలి
తనచాలి గృహలక్ష్మి ధి తన్నుమాలి
పోజాలె నింకఁ గాఁ ధి పురము గూలె నటంచు
మది నెంచి తలవంచి - మమత డించి
కానున్న కార్యము ధి ల్లాక మానవుగదా
యని ధైర్యమును బూని ధి కినుక మాని
పొమ్ము సీకర్మమ్ము ధి పోవక తీరదు
నమ్ము మింతటితో ఋ ధి ణమ్ము నెల్లు

ఆ. ననుచు నిష్ఠురోక్తు ధి లాడిన నాసతి
భర్త యనుమతించి ధి పంపినటుల
భావమందు నెంచి ధి వయనంబు సాగించె
దైవగతుల నెవరు ధి దప్పగలరు.

41

క. పతియనుగతి యనుమతి స
మ్మతి యేదియు లేక మాతృ ధి మదిరమున కా
సతి పోవ వెంటఁ బోయిరి
హితమతి పార్షదులు నంది ధి కేశుడు ప్రమథుర.

42

ఆ. అంద అట్లు పోయి ధ యడవులఁ బల్లెల
నడుల చాటి మఱియు ధ నగము లెక్కి
దిగుచు నడిచి కొన్ని ధ దినములలో దక్ష
యజ్ఞవాటిఁ జేరి ధ రతిముదమున.

43

ఉ. అచ్చట నున్న బంధుజను ధ లావులు దత్తునివల్ల భీతిచే
వచ్చిన యాసతిగ గని శు ధ భంబులఁ బల్కు రొకించుకేనియ్యగ
మచ్చికఁజూపఁబోరు పలు ధ మాట లిఁకేటికి నేత్రయుగ్మముగ
విచ్చియుఁ జూడనోడి రవి ధ వేకు లభోగతిఁ బోవకుండురే. 44

గీ. తన్నుఁ జూచియుఁ జూడన ధ ట్లున్న జనకు
చర్యఁ గన్నారఁజూచి చం ధ చలితహృదయ
యగుచు నాధుఁడు పోవల - దన్నమాట
వినక యవమతి నవమతిఁ ధ బెనిచితి నని.

45

ఉ. జన్మమునేయరో జనులు ధ సౌవదలం దులతూఁగుచుండరో
మన్ననఁ బొందరో భువిని ధ మానితక్తి గడించియుండరో
ఎన్నఁడు నెవ్వఁ డీకరణి ధ హేయగతిం జరియించె నియ్యెడగ
గన్నులఁ గానఁడయ్యెఁ దనకన్నసుతగ గనుఁగ్రొవ్వి యుండుటగ.

గీ. అనుచు లోలోనిపరితాప ధ మును భరించ
లేక కన్నీరుఁ గార్చి య ధ నేకగతుల
నేడ్చి యేడ్చియు నిట్టూర్పు ధ లెగయుచుండ
సభ్యులను జూచి తలయూఁచి ధ సాహసించి.

47

భైరవి - చతురశ్ర

కంటిరేకదా - ఓసభ్యులారా !

వింటిరేకదా పు - ట్టింటివిధంబును

॥కం॥

కంటిక్రావ్యచేతఁ - గనఁ డీదత్తుఁడు-నా

వంటికూతుఁ గన్న - వార లీడ నున్న

మి. ఒంటిగనే - యీశతుని

యింటికి నే వచ్చితి ము.

క్కంటికి నే - నింటిదాన జంటదాన-హా

॥కం॥

చ. పీలువకున్నఁ గాని - పెద్దజన్న మని
తలఁచి తండ్రి యని - తారసిల్లితిని.

మి. వలదనఁగాఁ జెవిఁబెట్టక - కలికిని గా - వున నాపతి
వెలనెఱుఁగా-ఫల మిదెగా-గలిగెనుగా ||కం|| 48

డి. ఓమునులార ! నిర్జరకు † లోత్తములార ! సదస్యలార ! యీ
భూమిని నిట్టిపాపములఁ † బోయినవారలఁ గన్న వారొకఁ
పామరులైన నీగతికిఁ † బాల్పడిరే సుత నిట్లు చూతురే
ఈమద మెట్టిదో గనుఁ డి † సీయిటచండకుఁ డంచు ఖిన్నయై.

మ. అకటా ! యెంతటిసొకటం బొదవె నే † నత్యంతనిర్భాగ్యునై
వికటేచ్ఛాపరిభూతనై చెడితి నా † విశ్వేశుమర్యాద నిం
తకుమున్నే వికలంబానర్చితి మహా † దైన్యంబు సేకూరె హా
యిక నామో మెటుసూపుదుగ శివుని కిఁసీ! యేటి కీప్రాముఖ.

కా. నే నీదత్తునికూతునై మనుటకం † ట్టెదప్పు వేఱుడునే
నానాభుండును వాణి శ్రీసతియు న్న † 'దాక్షాయణి'యండ్రుగా
దా ! నే నేమనివల్కుదానఁ దలయె † త్తగ్ సిగ్గుగాదా ! మది
నానాట్ర రవరవ్వలై సమయుట † నాజన్మ గాల్పంగనే. 51

మంజరి

అనితలపోయుచు దాక్షాయణి మదిఁ - దనపెనిమిటిని దలంచి
నిను సేవఁజేయ మఱియొకతనువు - గొనద దీని నిట డించి
జన్మ లెన్నియైన రాని నీకే - చరణదాసీ గాఁగలను
మస్మనోహరుడ ! నాదుతప్పుల - మన్నించఁగ వేఁడెదను
పాపాత్ముల కేవ్రీతికారమును - జూపఁగ నెంచెదవో
ఏకగిదిని నావియోగదుఃఖము - నాపఁగ నెంచెదవో. 52

సీ. అనుచు నాసతి దండ్రీ † యాగాగ్నితోఁగూడఁ
దనదుయోగాగ్నిని † దవులఁజేసి
పతివియోగాగ్నితో † పాటు త్రోవఁగాగ్ని
కృజ్వలింపఁగ గట్టి † ప్రతినబట్టి

తనవరాభవ మను + దావాగ్నితోఁగూడఁ
 బంచాగ్ను లొక్కటఁ + బ్రబలఁజేసి
 వరుసఁబ్రాణినిల + పంచకంబును దోడు
 చేసి భూతము లైదు + చేరియున్న

ఆ. ఆత్మదేహ మైదు + నాహుతు లగునట్లు
 చేసె దక్షవాటి + శివునిబోటి
 తనకుఁ గలిగియున్న + దాక్షాయణీనామ
 మార్పుఁ దలఁచి మదిని + హరుని గొలిచి.

53

వచనము

అప్పుడు దుర్భరాగ్నిజ్వాల లావిర్భవించి, జగత్ప్రళయం
 బాసర్చునా యనుభయంకరావస్థం గలిగింప నచ్చటినభ్యులును, దేవ
 తాగణంబులును, మణియు నానాదేశాగతజనంబులును హాహాకారం
 బులు సేయుచు నిశ్చేష్టులై పడియుండి నిర్జీవప్రతిమలలో యనఁ దగి
 యుండఁ గొంతనటకు రుద్రాచార్యులును బ్రామభగణంబులును గనులు
 విచ్చించాడ జగ మంతయు సంధకారబంధురమై యుండ నేమియుం
 దోచక హరహరా ! ఎంతకార్యము పుట్టె తల్లిలేనిపిల్లల మైతిమే.
 ఈశుం డీదుర్భరవియోగ మెట్లుభరించునో-ఈసమాచార మాచంద్ర
 శేఖరుర కెఱిగించుట యెట్లు. ఏమొగముతో నాయయ్యమోముం
 బాడఁగలమని, పరితాపపడి యెట్టుకేల కెట్టులో యాధూర్జ్వాతియెట్టు
 యెనుట బడి భోరున శోకింపుచు బోరగిలంబడి, దేనినిఁ జెప్ప నోరా
 డక వెక్కి-వెక్కి యేడ్చుచు “దిక్కులేనివార మైతిమిగదా. మాయమ్మ
 దక్షాధ్వరవాటి దన్నువ్వరు మందలించక యవమానించినకతంబున
 రోషపరవశయై భీష్మించి చిచ్చువంబడి భస్మావశిష్ట యయ్యె. మా
 కేగతిఁ జూపెదవో ఎట్లు లీయాత్మశోకంబును బోఁజేసెదవో, ఎట్లు
 లాయను యవమానాగ్నిఁ జల్లార్చెదవో”యను దుఃఖాలాపంబులు
 సెనింబడ భవుండు గన్నులు దెఱచునంతఁ దోడవ ఫాలనేత్రంబును
 దెఱచెనా యచునట్లు కోభాగ్నిజ్వాల లుప్పతిల్లి మహాప్రళయవస్థం
 బాపుచుండ దిక్కులదరునట్లును, దిగ్గజంబులకుఁ జెవుడుకలుగునట్లును,

భూమి గడగడ వడంకున్నను, ఒక్క హలుకారం బొనర్చి, జట బెటికి భూమిపయిం గొట్టినంత దుర్భరస్తంభగర్భాచిర్యాభత వీరస్థసింహాదయ వేళానముత్సన్నభయంకరారావము ననుకరించుచు వేయిపిడుగు లొక్కటియై పడుచున్నట్టు లొక్కభీషణారావంబు మునుమున్న బయలువెడలి తోడన భూమి భేదిల్లి యగాధకుహరం బేర్పడి యం దుండి దాక్షాయణిపరాభవోద్భిత కోధాగ్నిజ్వాలయో యనునట్టు లొక్కభయంకర తేజు బుదయించి కనులు చీకట్లు గ్రమ్ముచుండఁ గత్తిపాదలవంటి జడలును, చండ్రనిష్ఫలం బోలినగుడ్డును, కులిశం బుల ననుకరించుకోటలును, కొండగుహయో యనఁదగినకరాళవక్త్రం బును, అక్షమాలలును, ఫణిభూషలును వెలుగొంద శూలచాపగదా తోమరముసలాద్యాయుధంబులను ధరియించి, యనేకానుచరపరీ వృతుండయి యవరరుక్మిణి యనఁదగినవీరభద్రుం దుదయించి, రుద్రునకుఁ బ్రదక్షిణత్రయం బొనరించి నమస్కరించి, తదాజ్ఞంగొని వికటాట్టహాసంబులు సేయుచు దక్షయజ్ఞవాటిం బ్రవేశించి, హంక రించుచు నిష్ఠురసింహనాదంబులు మిన్నుముట్ట ఉదగ్రదంష్ట్రాగ్రసంఘ ర్షణోద్భిప్రాగ్నికణంబుల జన్నంపుపాకల బూదిసేయుచు "రేరే దక్షా యెందుంటివి. భగా నిలు నిలువుము - పూసా పోకు పోకు" మను చొక్కరొక్కరిం బట్టికొని భృగుని మీసంబులఁ బెటికి, పూనుని దం తుబుల రాలి, భగుని గుడ్డు చిదిమి, మునుల బెదరించి దేవతలఁ బెదరఁగొట్టి యగ్నుల నార్చి యజ్ఞోపకరణంబులఁ బాటవైచి పాకల సామగులం బాడుసేసి యావ్రదేశంబును శృణానతుల్యంబు గావించి యార్చుచుఁ దిరిగి వచ్చి మహేశునిం గలిసికొనునంతలో వీరభద్రు నిచేఁ బరాభూతులైన యింద్రాదిదేవతలు బ్రహ్మను బురస్కరించు కొని విష్ణుదేవునికడ కేగి మొట్టలిడ నాదేవదేవుడు బ్రహ్మాదులం గూడి శైలాసంబున కేతెంచి రుద్రుని వేవిధంబుల స్తుతియించి ప్రస న్నునిఁ గావించుకొని తదాజ్ఞానుసార మాదత్తునకు గొఱియతల నతికి బ్రతికించి భగునకుఁ గన్నులం బ్రసాదించి భృగునకు గొఱియమీసం బులం గట్టి యిట్లే తక్కినవారికొ సవరించి యపశిష్టకృతుఫలం వీళ్ల

రున కర్పించి, యజ్ఞముం బూర్తిసేయించి యెల్లవారు దమతమనీహా
సంబుల కరుగ నీశుండు బ్రహ్మచర్యంబుం బూని కైలాసంబునఁ దపం
బొనరించుచుండె నంత.

54

మంజరి

పూర్వచరిత మట్లు గడపి యానతి - పునర్జన్మము న్వడసి
శర్యునిల్లు మెట్టఁదలఁచె గావున - చలిమలభాగ్యము నరసి
అతనిభార్య మేనకాఖ్యఁ జెలఁగిన - సతిగర్భములోఁ జేరె
అతివ కంత గర్భచిహ్న లొదవెను - హర్షమంతటను మీఠె.

సీ. ఆహార మింపుగా † దయ్యె మాంద్యం బయ్యెఁ
జూచుకంబుల నల్పు † సూడనయ్యె
మన్ను రుచ్యంబయ్యెఁ † గన్నులు బరువయ్యెఁ
గాను దొడ్డదయ్యెఁ † గవ్వ మయ్యె
నొడలిలో మెఱుంగయ్యె † నులుకు చాలగ నయ్యెఁ
బుల్లఁగూరలఁ దిన † బుద్ధియయ్యె
నోరూఱఁగా నయ్యె † మాతాడ వేసట
మెండయ్యె నడువలే † కుండ నయ్యె

గీ. అంతకంతకు భార మ † త్యధిక మయ్యెఁ
గొత్తకోర్కెలు మదిలోనఁ † గూడ నయ్యె
గట్టనాలికి వేవిళ్లు † గలుగు టయ్యె
మొదటితల్లికిఁ దల్లి గాఁ † బోవుటయ్యె.

56

క. నవమాసంబులు గడచెను
అవనీభృదాట్పురంధి † కంతటితోఁ బా
నవికంపుఁజిన్నె లొదవెను
యువతీమణు లలరఁ బుత్తి † కోదృఢవ మయ్యె.

57

గీ. బాలికామణి సూతికా † భవనమందుఁ
బెరుగుచుండెను నానాటఁ † బీతిఁ బెనుపఁ
బర్వతపుఁబుత్ర గావునఁ † బార్వతీయని
జేరువెట్టిరి వృద్ధరా † పేరఁటాండు.

58

ఉ. పుట్టినవేళ నెట్టిగ్రహ + ముల్ శుభమిచ్చెనొ కాని బాలకు
పుట్టినదాది తద్గుహము + భూరివిభూతుల కాటపట్టువై
ముట్టినదెల్ల ముత్యమయి + భోగవరంపరలం జెలంగె నే
పట్టున నేకొఱత కను + పట్టదు సుంతయుఁ గన్నవారికి. 59

సీ. కొన్నాళ్లు పొత్తిళ్ళ + జెన్నాదుచుండియు
నుయ్యలం గొన్నినా + భూగుచుండె
మోకాలుసేతులు + మోపి తూఁగాడుచు
అంత కంతకుఁ దప్ప + టడుగు లిడుచు
ముద్దులమూటల + మురిపెంపుటాటలఁ
నియ్యనిపాటలఁ + దేన లాలుక
బొమ్మలపెడ్లొడ్లు + కమ్మనివంటలు
బిల్వార్చనంబులఁ + బీతి సలుపు

గీ. పూర్వవాసనచేత న + పూర్వభక్తి
దినదినంబును విజ్ఞాన + ఖనియు నగుచు
తైవనియతులఁ దీర్చుచు + సంతసంబు
మెఱియఁ బుట్టింటిలో బాల + పెరుగుచుండె.

60

—* మంజరి *

ఈవిధిఁ జెంపొందుచుఁ దన కెనిమిది - యేడులు వచ్చినయంత
భావ మీశుసేవఁ జేయుచుంటకుఁ - బ్రతినఁ బూనుకొన్నంత
భవుఁడు భవుఁడుగాఁ గోరి ఘోరమగు - వ్రతమును జేయఁదలంచి
సవినయమున నిజజనసేజనకుల - చరణములకుఁ దల వంచి
ఆజ్ఞయొసఁగుఁ జేగదనని కోరిక - సంతఁ దెల్ప దిగులాంచి
ప్రాజ్ఞలయ్య సుతఁ బాయలేక పరి- పరివిధముల మడిఁగుండి. 61

శా. అమ్మా యేటికి నిట్టివాంఛ మది నా + మా చెల్లునే నీకుఁ బై
కొమ్మోట బండినపండ్ల నందుటకుఁ గోరియ్యుల్ సాగునే యేరికి
సమ్మోదంబున నింటనుండి బహుళై + శ్వర్వంబులం బొందు మో
హమ్ముఁ జెందకు మీశ్వరుండు సులభుండా యేటి కీకవ్వములే?

శ్రీరాగము - త్రిపుట

మానుమా⁰ - మాయమ్మా యీ

మాట వినఁగఁ జాల మోయమ్మా . మా!

కానన భూములకు నేగి - కష్టములను బొందఁగ నేలా

మి. కానిపోనిపనులకు నీ విటు - కాంక్షసేయ నేలా - బాలా

మానితసౌఖ్యముల మాన పసి - కూనా! నీ కగునా తగునా||మా||

చ. యోగులై స్వీయార్థసం - త్యాగులై యామహాభాగుని

వేగతుల స్వేడి వేడి - వేసటఁ బొందుచుండుచురు.

మి. భోగంబులకొఱ కానచేసి - భూరిబాధలకు డాసి

యేగతి నీవామహేశునకు - నిల్లాలపు గాఁగలపు బేలపు ||మా||

ఉ. దేవత లెందఱో కలరు † దివ్యభూతిఁ జెలంగువార లే

దేవతనై సఁ గోరఁదగుఁ † దీక్షితపు బొనరింపఁజాలుదే

భావమునం దలంపుము త † పంబన సాధ్యమె కోమలాంగివై

యేవిసిఁ గాయశోవణ స † హింతువు తల్లి యరణ్యభూములఁ.

సీ. అమగు వెట్టఁగ లేని † యరుణాబ్జసాదవు

షట్పదాశ్రితపుష్ప † సరణిఁగాని

చవిఁ జూడఁగాలేని † సరసజహ్వగ్రీవు

పశ్చాత్తపోర్వీజ † ఫలముగాని

కంటఁ జూడఁగాలేని † కమలాయతాక్షివి

బాలభానుప్రభా † పటలిఁగాని

చెయిఁ బెట్టఁగాలేని † చిగురు కేల్దానవు

చందనోద్వృత్తచ † మందుఁగాని

గీ. ఇట్టిదానవు తాలపై † నెట్లు నడతు

నెట్లు లుపవాసదీక్ష స † హింతు వమ్మ

ఆతపంబునఁ దప మెట్లు † లాచరింతు

వమ్మ! సమిదగ్నికుశే లెట్లు - లందు దమ్మ!

సీ. వేదిధంబుల నిట్లు + విలపించు తుడిగిని
 నెట్టకేలకు నొప్పు + నట్లుచేసి
 తల్లి నట్టులై సమా + ధానంబు గావించి
 బంధుమిత్రులయాజ్ఞ + వడసి తరిసి
 కన్నియవోలె వ + ల్కలముల ధరియించి
 కావినన్నియదట్టి + కాను జుట్టి
 అక్షమాలికను గృ + స్థాజనంబును బూని
 పూనిక నడవికిఁ + బోవ నెంచి

గీ. ఇట్లు వెడలఁగఁ దనవార + లెల్లఁ జూచి
 మదిని జాలియు నాశ్చర్య + ముదము లెనఁగఁ
 తోడఁ జని కొంతదూర మె + తో పయిత్తు
 మున గృహమ్ములఁ జేరి ర + మృదిత వీడి.

66

వచనము

అంత నబ్బాలికామణి దనవారల వీడుకొని యభీష్టసిద్ధికై
 యిష్టదేవత వేడుకొని యత్యంతసుకుమారాంగియయ్యును మహా
 కార్యసిద్ధికి మిక్కిలి పాటుపడవలసినది గావున సంతరాయముల లెక్క
 సేయక గడుసుతాలకు జడియక కంటకజాలంబులకు జంకక గట్టు
 లెక్కుచు దిగుచుఁ బల్లంబుల దాటుచు నెండవేడిమిని సరకుసేయక
 యిరుప్పక్కలం గలవృక్షంబుల నల్లిబిల్లిగా నల్లాకొనియున్నవల్లులు
 దూటిపోవుచు గ్రచ్చపాదలం దప్పుకొనుచు భయంకరమృగారవం
 బులు గుండె లనియఁజేయనున్నను నేమాత్రముం బెడఱక చలిచీమల
 బారులం దాటుచు ముందరుగుచుఁ బరమాత్మం డగుశంకరునితో -
 సప్తపదిం గోరునదిగావున నం దేకపది తనకు లభించినట్లుగా నలరి
 యొకయేకపదిం బడిపోవ నెంచి తన్ను మించినకామంచుకుదు ల్లిరు
 దెనల నొఱఁగి మార్గంబును గప్పియుంటచే వానిం దప్పించుకొని
 మార్గంబు సరయుచుఁ గొన్నికొన్నిచిన్నయేఱులను దమ కున్నయే
 కొలఁదిజీవనవసతితో మిన్నంటి కన్నుగానక తనపారిపరిమితిం దెలి

యక, యన్నతపదంబుల కెక్కి దిగజారెడు దూరస్థబంధుసంతతులను
వలె చాటిపోవుచు నాఁడు రెండుయామములకే మూడామడలు
నడచి ముందున్నయొక్కపల్లియం దిలకించి చేరందేని, యందందుఁ
జెట్టనీడల రక్షాతంత్రపరికల్పితము లైనవనమాలికలు భుజపత్రనియం
తీతములై నన్నని నారత్రాకులతోఁ గట్టఁబడియున్న మొలత్రాడు
లతోఁ బిల్లనగోపులం దోపుకొని ప్రియముచేతనేగాక సంప్రదాయ
ముచేతఁగూడ నేమాయ లెఱుంగక సహజవైఖరిని వచ్చియురాని
గ్రామ్యభావల నాడుకొనుచుఁ జిట్టగోలలు, గోలీలు, చాగుడు
మూతలు మేక పెద్దపులి మొదలగునాటల నాడుకొనుచున్న భిల్ల
జాతిపిల్లకాయలను, మఱియు బాలురయాటలం జూచి యేమేమియో
యనుకొనుచు నవ్వకొనుచుఁ జెట్లకొమ్మల వ్రేలాడఁగట్టియున్న
దూసరతీగలయుయ్యెలల నూగుచున్న సవయస్కలైన బాలికలం
జూచి యలరి యావలం బోనెంచుచున్నప్పు డచ్చటిభిల్లనాయకు లీ
బాలికం జూచి ముచ్చెరువంది యెవ్వరో తెలియఁగోరియు నడుగఁ
బాలక యడుగులంబడి యాతిథ్యమొసంగి చెట్టునీడలో విశ్రమింపఁజేసి,
దోసిళ్ళనిండ దూసరివేపుడుబియ్యమును దియ్యనివనఫలంబులను దీసి
కొనివచ్చి ముందుఁజెట్టినఁ గొన్నిటిమాత్రీ మాహరించి నీరాని సేద
దేరి, వారల బహూకరించి యొకయామమాత్రీ మచ్చట గడిపి
పిమ్మట నటవీమార్గంబుఁ బట్టిపోవుచుఁ గొంతమేరం జని మార్గంబు
గానక తడఁబడియు ధైర్యంబు వహించి నడచుచున్నప్పుడు తీక్ష్ణకంట
కంబులు దీర్ఘకాలశత్రువులవలెఁ బాదంబులం గస్సునఁ గుచ్చుకొని
యస్పృగ్ధారల వెడలఁజేయఁ దీవ్రాతపంబుచే నొడ లాపాదమస్తకము
వేడియొక్క చెమ్మటలుగ్రొమ్మ నాలుక దడియాట నీ రెండునం గానక
తల్లడిల్లుచు మనస్సునం దేలాటిమార్పును గలుగనీక కొంతవడి మెల్ల
గా నడచుచుండ సూర్యాస్తమయసమయం బాసన్నంబగుడు నొక్క
యెడ స్వతంత్రజీవనాధారములు గలభాగ్యవంతులను జారిణులవలె
నొకదానిపై నొకటిగా వచ్చి చుట్టుకొనియున్న లతామతల్లుల కాశ్రీ
య మిచ్చియు శీలంబులం జెడనీక పరిగ్రహానుకూలఫలసంతతి నీయఁ

గలిగిన ఫలవృక్షములం జూచి నవ్వుచు, మిమ్ముఁ జూడనివారిం గను
 మఱగనిచ్చి లభ్యఫలసంపత్తిని భూమిం బాతిపెట్టుకొని స్వవంశాభి
 వృద్ధిఁ గోరుచు స్వార్థపరత్వమునఁ దవలియూట యేగొప్పతనము?
 మమ్ముఁ జూడనివా రున్నతావులకుఁ దావులం బంపి యాశీర్వమిచ్చి
 పిలిచి పరిమళసంపత్తిని బూలలోఁ బెట్టి యొప్పగింపఁబాలుదుమే యని
 పరిహసించుపూలచెట్ల నెకసక్కెము లాడుచుఁ బొడువులం బోవుట
 గొప్పఁదనమా, ఈయకున్నఁ బండ్లు రాలఁగొట్టెద రన్నశంకచే ఫల
 వృక్షములును గావులే యెగిరిపోవునన్నభీతిచే మీరును లంగస్తావనం
 బేమాత్రముం జెడనీయక యల్పత్యాగంబుఁ జూపుట లెక్కయే;
 యున్న సర్వస్వమునేకాక సమయమువచ్చిన మూలధనమునఁగూడ
 ద్రవ్యికోసనిచ్చెదమే యనుచున్నవచ్చికకుదుళ్ళ నపోహమపోహమై
 మీ కీజాతివైషమ్య మేల స్వీయవర్గములందే సామరస్యము లేదే
 తమ్ముల నెట్లు భరియింతు రనుచు లోతులం గవ్వకొని గాంభీర్యముం
 జూపుచున్న చల్లని నదీజలమం దాడుచుఁ బాడుపఁ జిటుచేపలం
 బట్టియు హింసించక నొడ్డునంబెట్ట నవి జలమం దెగిరిపడుటఁ గని
 యానందించు జలపక్షులకుఁ బైనుండి తెక్కలు సాచి నీడనిచ్చు
 డేగల కందుబాటుగాఁ గ్రిందినుండి తీయనిపండ్లను రుచిచూచి
 యెగురవైచుచున్న శౌఖామృగంబుల భుజములపై నెక్కించుకొని
 చెట్లకొమ్మలనుండి స్రవించుమధుబిందువులఁ జవిఁజూపు నెలుఁగు
 బంట్ల యొడలిపెడుగ్రకల చిక్కుఁదీయ నేతెంచు వ్యాఘ్రంబుల
 నఖంబులం జిక్కుకొనులేతవచ్చికలను జూచి పరువులేత్తివచ్చుచున్న
 లేడిపిల్లలఁ వీక్షించి యయ్యది మహాత్ము లగుఋషులయాశ్రమ
 భూమి యని గ్రహియింప ముందుకు నడిచి యందున్న మౌనులకు
 సాష్టాంగపడ నందఱు కరుణార్ద్రహృదయులై యాశీర్వాదించునంత
 నొకవృద్ధతపస్వి యిట్లనియె.

67

ఉ. ఎవ్వనిబిడ్డవమ్మ యిటు + లెచ్చటి కేగెదవమ్మ యొంటిమై
 పువ్వునకన్న మార్దవముఁ + బొందెను నీయొడ లెంచిచూడ నో

యవ్వో యెట్టికోర్కె - హృదయంబునఁ గల్గెను జెప్పుమమ్మ పో
నెవ్వగ గల్గునమ్మ యిది + నిశ్చయ మిచ్చట నుండుమా యనన్.

బిలహరి - భండజాతి.

జితకోధ మునినాథా - చెప్పెద నాగాథా

హితమర్తి వినఁదగును - సతతనిర్గతభేదా

॥జిత॥

మి. శుశ్రీతపూర్వుఁడు మీకు - గతకల్మషుఁ డెన్నన్

స్తుతచరితుఁడు హితువం - తుఁడు నాతండ్రి యగున్

॥జిత॥

ఏను భవుఁ జేపట్టఁగా - నేగుడును గాన

కాని యేవ్రతవిధిని - గానఁ గల్గుదు సతని

మి. మానుగ నావిధుల స - మస్తము వినఁగోరెద

నీనులఁ బడసేయుఁడు - వేడుక లొనగూర్పుఁడు.

॥జిత॥

మంజరి

అన విని మునివరుఁ డాగామిని దన - యాంతరదృష్టిం జూచి

ఘనకేశునిపూజాఫల మీధా - మిని యని తనలోఁ దలఁచి

శివుఁడు వరుఁడు గాఁగలఁడు తమంబును - జేయుచుండు మమ్మాయి

దివిజు లంద టీకార్యమునకు య - త్నించెద రెంతయు తోడయి

ప్రతవిధానములఁ దెలియఁగోరితివి - వాలాయము వినఁదగును

కతిపయదినంబు లుండు మిచట స - క్రమపద్ధతు లలవడును. 70

ద్వీపద

అని యిట్లు కొన్ని నా - శృచ్చట నిలిపి

మునివరుఁ డాయమ - ముచ్చట ల్వినుచు

యమనియమంబుల - సంతటం దెలిపి

క్రమముగా నానన - క్రమములం గఱపి

పీడకుఁ జూడఁజూడఁగా - విధి నెఱిగించి

మదిని బ్రత్యహర - మార్గంబు నతికి

ధ్యానధారణముల - దగ నమాధులను
 పూనికతోఁ దెల్ప - బూఁబోడి యంత
 కలిపయదినములు - గడపె నచ్చోట
 నతివకు నొకరేయి - యం దీశ్వరుండు
 కలలోన వచ్చి య - తరపంచకంబు
 తెలియఁగాఁ జెప్పి య - దృశ్యుడై నంత
 వేగ మేల్కొని నిత్య - విధులెల్ల దీర్చి
 ఆగట్టురావట్టి - యాస్వప్నవిధము
 మునితోడఁ జెప్ప స - మ్మాదంబు నొంది
 వనితరో నీ వింక - వని కేగవచ్చు
 నని యర్చనాదిస - మ్యగ్విధానముల
 వినుమని చెప్ప నీ - విధి నొప్పమీఱు.

71

శంకరాభరణము - త్రిపుట

ఫాలనేత్రు) నుపాసించువిధిని - బాగుగాఁ దెల్పెదనే తల్లి
 బాలరో యామహానుభావుఁడు - భక్తిసులభుం డని నమ్ముము.
 మి. లోలత నేమాత్రంబును మది - గ్రాల నీకు భీతిల్లకుము
 కాలకంధరుని పదయుగముల - కనులనుండి నెడసేయకు మెప్పుడు
 చ. కొమ్మరో ముమ్మారు సంజల్ - గుంకులాడు చలిసీట
 నమ్మది నేపూట కాపూట నీ - నిత్యనియతులఁ దీర్చుచుడుము
 మి. ఉమ్మలికమాఁ జెందకు మెయ్యెడ - నుపవాసము లభ్యసంపుము
 ఇమ్ముగ యమనియమాడులయెడ - నేమాత్రము ప్రాలుమాలఁ
 బోకుము ||ఫా||
 చ. వేసవిక బంచాగ్నుల నొక్క - వేయిప్రాణాయామములను
 జేసి పిదపఁ బంచాక్షరీమంత్ర - సిద్ధికై పదివేలు జపించుము
 మి. వాసిగ శీతర్తువులయందు - వాయుమాత్రపారణవై నిది
 ధ్యానతోడఁ గంతదమ్మనో - యముల నుండ భవుఁడు నిన్ను
 జేరును ||ఫాల||

క. ఈ నియమంబుల విని తన

మానసమున నలరి యచటి † మౌనితతికిఁ దా

నానతు లొనరింపఁగఁ గని

మానుగ దీవించి రపుడు † మాన్యచరిత్రోక్.

73

క. వని కేగ నెలపు నై కొని

చని బిల్వాటవిని జేరి † సంతన మెసఁగఁ

గనుగొని నిర్మలజలముల

ననువగునని గిరిజ తపము † నారంభించెన్.

74

సీ. ఒకచోటు నరసి ని † మోన్నతంబుల బాగు

పటచి కుశాజనాం † బరము లుంచి

ఒకయెడ శుష్కేంద్ర † నకుశాదులను గ్రేవు

కృమముగాఁ గట్టలు - గట్టిపెట్టి

ఒకవంక సతతాగ్ని † హోత్ర ముంచుటకునై

లోతుగా నొకచిన్న † గోతిఁ ద్రవ్వె

ఒకచాయ నేకవి † ల్వోర్వీజము న్నాటి

నాలుగంచులతిన్న † నోలి వేసి

గీ. మఱియు నొకదండఁ జల్లని † తరువునీడ

నర్మపాద్యాదులును దియ్య † నై నఫలము

లుంచి యీశున కాతిభ్య † మొసఁగ నెంచి

తపము సాగించె శివునివై † దలఁపుఁ బెంచె.

75

అనుదిన మరుణోదయమున స్నానం - బాచరించి శుచి యగును

మనమునందు సీశుమంత్రోరాజం - బును వ్రతించు ముందుగను.

పిదప నగ్నులను జూచు వృక్షముల - నుదకంబులచేఁ దనువున్

సదయయగుచు మృగశాబములకుఁ బ చ్చనిగటికలఁ దినఁగఱపున్

అంత యోగ మభ్యసించుఁ బ్రాణ - యామములను హేచ్చించు

కాంతమొప్ప భవుఁడొసఁగిన పంచా - క్షరాల మఱి జపియించు

పిమ్మట మానసపూజసేయుఁ గను - దమ్మిదోయి ముకుళించి

సమ్మతి నొకకాల నిలిచి యిటు ధ్యానమ్ముసేయుఁ దల వంచి!

(దండకము)

శ్రీమన్నహదేవ దివ్యప్రభావా శుభంభావుకార్థప్రదానప్రసిద్ధా
భవాతీతసత్యాత్మనిత్యస్వరూపా మహానందరూపా మహానందికేశా
నయానప్రధానా మహాపావహంతా మహాతాపనిర్వాపదుర్వాపకోపా
సలాటోప శాపాయుధత్రాణసంతానకాష్టావసానా విమానాభియా
నానుకూలాతివేలాదరోదారభావాలవాలా కలాపూర్ణనిర్దిద్రాభద్రాం
కరా చుష్టనాశంకరా శిష్టపాపంకరా “శంకరాహం భవత్కింకరీ
మాం కృపాయత్తదృష్ట్యా సమాలోకయత్ పాహి” యంచు
నినుగ వేడుచుంటి మది నమ్ముకొంటి మదీయప్రపంచంబు
ప్రాణంబు మానంబు చిత్తంబు విత్తంబు నీవే ప్రమాణంబు నీవే
ప్రమాదంబు నీవే ప్రధానంబు నీవే నిధానంబు నీవే ప్రమాదంబు
లేకుండ నీలో ననుంగూర్చుకోవే భవానీ మృడానీ యటంచు న్ననుం
బిల్వగజైయు మోదేవ నీయెద్దు నెక్కించుకోవే మఱి న్నీదు దే
హార్థ మీయంగదే రాజచూడామణి దివ్యతేజోమణి భక్తచింతానుణే
తే నమస్తే నమస్తే నమః

మ. ఇటు బిల్వాటవి నానగాత్మజ భవుం + దే భర్త గాఁగోరి యు
త్కటనిర్వఁ దపియించుచుండ భవుఁడో శైలానమం దుండి యె
ప్పటికిఁ దీరనిబ్రహ్మచర్యవిధినే + పాటించె నీదవ్వందవ్వసం
కటముఁ దీర్పఁగ బ్రహ్మజేరి యిటు లాక్రందించి రింద్రాదులుఁ.

ధన్యాసీ - ఆట

భాషాసతీశా - పాపాచలకులిశా
పాపితభువన సం - తోషితనిజదాసా ||భాషా||
శేషశయననాభికు - శేషయనంభూత
భూషితసద్గుణ - పూతా స్వయంభూత

మి. శోషితాంతర్మోహసాగర - శోధితాతతత్వసుపథా
భాషితక్షుతిజాతభూత - ప్రకరకారణసత్యశపథా

చ. కనుము మమ్ములను గై - కొనుము మొక్కులను
 వినుము మామనవి యొక - ఘనకార్య మొదవెను

మి. మును సతీమణి యజ్ఞవాటికఁ - దనశరీరము వీణి హిమవం
 తునికీ బుత్రిక యయ్యె బిల్వ - వనమునం దపియించుచున్నది.

చ. ఆవేడి భరియింప నలవిగాదు మమ్ము -
 గావఁజూడకున్న గతియేమి చతురాస్య

మి. మావెంట వచ్చి గనుమా - మానవతి పంచాగ్నులందున
 నేవిధంబుగ నుండెనో హరు-డెమగఁడు గావలయునట యో ॥భా

సీ. అనవుడు నాకమ + లాసనుం డిట్లను
 సురలార ! శంభుఁడు + సులభుఁ డయ్యు
 ఆనాటనుండి బ్ర + హ్మనుసంధానంబుఁ
 జేయుచున్నాఁ డెట్టి + చింత లేక
 కను విచ్చి చూడఁ జే + కరణి నూటాడుదు
 నైనఁ గొండొకయుపా + యంబు గలదు
 వినుఁ డాభవుని చిత్త + వృత్తిని మఱలింప
 మారుం డొకఁడు దక్క + శౌరియైనఁ
 గీ. బాలఁ డటుగాన వాని + నే లీల నైనఁ
 బంపుదురయేని గార్యమై + వచ్చు దాన
 యనుచుఁ జెప్పిన దేవత + లతని వేడ
 నియ్యకొని చే లెఱుంగక + యేగఁ దలఁచి.

మంజరి

మీనకేతనుఁడు సహరికరుండై - పూనికతో నిల్వడలి
 ధీనిధి యగునీశునికడ కేగి మ - దిని భీతిని బాఁడొలి
 ఐదువిధములగు సూనశరమ్ముల - నన్నిటి నొక్కటఁ దొడిగె
 ఆదిదేవుఁగఱిచేసి వేయ నవి - యతనిశరమునం దాగె
 నారితోడనేతెగియు దుమ్ము లెగ - బాటి విరులపై వ్రాలె
 సార మేది ధనువు తుంటలయ్యెను - జాహ్నువి జెండా గూలె.

మాధవుండు శత్రుఁజేరె మున్నె - మామయుఁ దలపై నెక్కె
కోధ మొంది ఘలులు చల్లగాలిని - గొఱుకక పైపై మెక్కె
చేవఁ జెదిరి మొగిలిపూవు బాకు - జేతఁబట్టె నామరుఁడు
ఆవిరిని ముట్టఁబోఁడు గావున - నట్టరాద్రీమూన హరుఁడు. 81

క. మూడవకంటం జూచిన

లోడనె కాముండు నగ్ని + దొర్లినవిధమై

బూడిదగాఁ గని తత్పతి

వాడినకనుదోయి యుష్ణ - వారిం దొఱంగ్.

82

(స్థిలు) - (చతురశ్ర)

ఆగఁజాలను - ఈ దుఃఖ మిం || కాగ |

ఆగమవినుత - ఆదిచేవ నే || నాగ |

ఏగతిఁ బోవును - నెవ్వరి వేడుదు

నాగతిఁ గానవా - ననుఁ గాపాడవ

భోగము లెడపితి - పురుషుని గెడపితి -

నాగభూషా వి - యోగముఁ గూర్చితి

మి. సాగునెట్లు నానినము లింక నో - సాధుజనావన సత్యాచారా

యోగినివలె నే నేదేశములకు - నేగుదాన న న్నెంతజేసితివి || ఆగ |

చ. మఱచితివానను - వరమిచ్చితిమును - " పరమసుమంగళీ-భవ "

యని యనియును

సరగుననాపతి-సమయఁ జేసితివి - హరహర సేవాశ్యము దప్పదువే

మి. పరమపురుష పనుపుకుంకుమలఁ గా - పాడుమయ్య కానున్న

వాడ విటు

వరసాధ్వ యునురుఁ బంచకొనకు మో - ఫాలాక్ష వందనము

సేతు నే || నాగ |

83

మంజరి

ఇటు విలపించెడు కామునిసతిఁ గని - ఈశ్వరుండు యోజించి

పటుతరముగ మున్నిచ్చినట్టి దీ - వన మదిలోనఁ దలంచి

భావికార్యముల దివ్యదృష్టికర - బదరాభముగా నెఱిగి
 కేవలకరుణారసపూరిత దీ - ర్థి కలహాస మది గరగి
 హాయికల్లు నోయమ వాపోవకు - మనుచు వేయివిధములను
 ఆయమ నోదార్చుచును బల్కె శ్రుతి-పేయము లగువాక్కులను
 సి. ఆడలకు నీమగం ♦ డగ్గిపాలయ్యెను

విధివిధానంబు ద ♦ ప్రింపగలవె
 దాన నీయైదువ ♦ తనము పోవగఁబోదు

నావాక్య మన్యధా ♦ నడవరాదు
 ఆరహస్యంబు య ♦ ధార్థంబుగా నీకుఁ

జెప్పెద విను శాంత ♦ చిత్త వగుచు
 నుండుమా ద్వారక ♦ నుడ్చువించు నితండు

ప్రద్యుమ్నఁడని పిల్వ - బడుచు నుండు

గీ. రుక్మిణీకేశవులకుఁ బు ♦ త్సం డనంగఁ
 బరఁగు నాతఁడు యశావన ♦ వంతుఁ డగుచు
 నిన్నుఁ జేపట్టునందాఁక ♦ మిన్నకుండు

మఱియు వినఁదగు నిందొక్క ♦ మాట గలదు.

85

చ. అనురుఁ డొకండు శంబరుఁ డ ♦ హర్నిశముగ గనిపెట్టియుండి రా
 క్షునకృతమాయచే శిశువుఁ ♦ జంపగ యత్నముసేయుఁగాని యే
 దెసలను హానిరాదు వన ♦ ధిం బడవైచిన వాని నంతనే
 మసలక చేప మింగు నది ♦ మత్స్యతమై నినుఁ జేరు కోమలీ.

ఉ. కావున శంబరాసురని ♦ కాయమునందున వంటలక్కవై
 వేవిధులక విధానముల ♦ జింతగఁ జేయుచు మెప్పు లొందుమా
 దైవవశంబున ధ్నుషము ♦ దప్పక నీకు లభించు నందున
 జేవఁ జెలంగుబాలుఁ గని ♦ చేయము పోవణముం దదాజ్ఞచేన్.

గీ. అంత నాతఁడు యశావన ♦ వంతుఁ డగుచు
 రక్కసుం గూల్చి నిన్ను గా ♦ రవ మెసంగ
 ద్వారకన్ జేర్చి సౌఖ్యము ♦ ల్వడయు ననుచుఁ
 జెప్ప నాసతి యటు సేసెఁ ♦ జింత బాసె.

88

మంజరి

అటులఁ దీక్షితవ మాచరించునా - యద్వితనూభవ మదిని
నిటలాఱుఁడు దయ సూపఁదాయె న-క్కట యని దూఱుచు విధిని
పరిపరివిధములఁ జింతించుచు గత - వత్సరముల లెక్కించి
కరకంఠాయని సంబోధించుచుఁ - గనుల నశ్రువుల నింది. 89

సీ. పెద్దకాలంబయ్యెఁ ద బేమతో నీశుని
గాంచుభాగ్యము నాకుఁ ద గలుగదయ్యె
తపముల జపముల ద నుపవాసనియతులఁ

దప్తియించితిని గోరికి దవిలి తవిలి
కరుణార్ద్రహృదయుండు ద కాలకంఠుఁడంచుఁ
గొనియాడుదురు ద భక్తకోటు లెల్ల
నావిధి విపరీత ద మై వచ్చె నది యేమి

కారణమో పూర్వ ద కర్మ మేమొ
గీ. కాంతుని గాంచుయోగ్యత ద గలుగ దేమొ
ప్రియునిపరిచర్య నాకు ల ద భించ దేమొ
కోరియున్నట్టి కోరిక ద గూడ దేమొ

భార్యగాఁ జేసి నన్నుఁ గా ద పాడఁ దేమొ.

మ. వని కేతెంచెడివేళ నన్మునులు నా ద వైఁ బేమచేఁ బిల్చి యో
యనవద్యాంగి సమీహితార్థము నవ ద శ్రృం బందె దోయమ్మయి
చని రామాటయు వ్యర్థమై తఁరె నా ద మా యెట్టి నిర్భాగ్యవో
యనఘా ! దీనశరణ్య ! పాహి యనఁ గు-య్యాలించవా యేలవా. 90

నాథనామక్రియ - త్రిపుట

కనికర మింతయైనఁ - గలుగదాయెనా యో
కాలకంఠా - కైలాసనివాస

దినము లేగుచునుండె - నెనిమిదేడులు నిండె
కనులఁ జూడ నైతిని - గట్టి దారా నీగుండె

మి. వనులంబడి నీగొఱకై నే - బడిబడి పడునిడుములఁ జూడ
మన నెట్లునహించె ప్రోడా - మఱిమఱి నీ కిదియే క్రోడా.

- చ. తలిదండ్రులను బాసి - వలుసుఖాబులను రోసి
 ఇలను నాచైవము వని - తలచియుంటిని గాని
 పిలిచినఁ బలుకవైతిని - తలచిన దయఁజూడ వైతిని
 సులభసాధ్యుడ వని - నూత్ను లంతట విని
- మి. కలలోఁ గనుపెన్నిధానమును - గైకొంటకు వెట్టిదానిక
 బలెనైతిని జూడఁజూడ - నాథ నామక్రియ యిదియే. ||కని||
- చ. పరమకృపామయుండవని + పల్కుదు రెల్లముసీందులై పప్పు డే
 కరణి గడించినాడవో ను + ఖంబున వర్తిలి యిట్టికిరి నో
 హర! యటుకాకపోయినయ + ధార్థములాడవో మానిబృందముల్
 సరగునఁ దెల్పు మిప్పటికి + శంకరతా మటి మార్పుకొంటివో
- చ. నను నిటు గాసిఁబెట్టుదువె + నాథ! యనాథశరణ్య! నాదు నె
 మ్మనమున బాల్యమాది నిను + మామకభర్త వటంచు నమ్మికా
 ననమునఁ జేరి యిట్టికతి + నశ్రమ లొందినఁ జూడవైతివా
 కను మీఁక నాఁగఁజాలఁ దను + కంబునఁ బ్రాణము లిత్తు నీకిటా.
- మ. తొలిజన్మంబున నుండి యెట్టియఘముల్ + దోడ్పడ నేతెంచెనో
 ఇల నీసేవ లభించదయ్యె నకటా + యాదేహ మింకేటి కో
 జలజాతారివిభూషణ! యునుదుల + జాలించి జన్మాయుతం
 బులనైనన్ నినుఁ బొంది ధన్యత మహా + మోదాంబుధిం దేలెదన్.
- గీ. ఇటులఁ జొరించియును నాన + యేపు నొండ
 యింతి యుపవాసములఁ దపి + యించుచుండ
 మారుఁ డవసానమున నెట్టి + మాయఁజేసి
 పోయెనో కాని శంభుఁ డా + పూన్కి మాని.
- సీ. ఫణిభూషలచు దీసి + స్ఫటికాక్షమాలలు
 గొన్నిమాత్రమే గీలు + కొనఁగఁజేసి
 వ్యాఘ్రచర్మము + ల్వదలి పెట్టియు నొక్క
 కృష్ణాజనంబు డా + కేలఁదాల్చి
 శూలాయుధాదుల + నాలయమం దుంచి
 యభయదానప్రీతి + నట్టె పట్టి

ఫాలాక్షమును గప్పి + బాలచందుని విప్పి
 కనుదోయినే చల్ల + దనము నుంచి
 ఆ. కపటవటునిరూపు + గైకొని శంభుండు
 బిల్వవనమునందు + బీరి మెలయ
 తన్నుఁగూర్చి కఠిన + తప మాచరించెడు
 నగతనూజ నేల + నాత్మ దలచి.

97

సుంజరి

ఫాలనేతుఁ డిటు బ్రహ్మచారియై - భామినికడ కేతెంచి
 తాలిమిత్తో దనకై శ్రమిల్పించెడు - తస్మిన్మణిఁ దిలకించి
 వ్రతచర్యకు నియమంబులకును స - ద్వర్తన కచ్చెరువొంది
 అతివరూపలావణ్యములకు మది - నానందంబును బొంది
 తనకుఁ దగినయిల్లాలని యెంతయుఁ - దనలోఁ దానున్నప్పొంగి
 కనికరించియును సరసమాడుటకుఁ - గడఁగి నంగి నంగి.

98

(నవరోజు) - (రూపకము)

బేలా - యీలీలను దప - మేలా చేసెదో
 గోలా - చివురున దారువు - గోయఁ జూచెదో
 మి. పూలసెజ్జ వీడనేల - భూమిపైఁ బరుండనేల
 మేలిమిబంగారుబొమ్మ - మేలగునా యిది లెమ్మా
 చ. ఏతలిదండ్రులు నినుఁగని - భార్యతిఁ గాంచిరే
 ఈతిరున నినుఁ గని వా - రెట్లు సైచిరే
 మి. ఈతవంబుసేయుటకై - హేతువేము - వినఁదగునా
 భీతనేత్ర! నీకు మంచి - పెనిమిటి గొవలయునా
 చ. పాఱఁజూడు మొక్కసారి - బ్రహ్మచారి నే
 కోరిక కొనసాగె మంచి - కోడెకాడనే
 మి. పేరు లేదు గాని గొప్ప - బేరకాడ నస్థలితుడ
 మాతెవ్వరు లేరు యెరుల - మాయలఁ బడ నీక మగడ || బేలా ||
 ఆ. తన్నుఁ జూచి యిట్లు + తబ్బిబ్బులాడెడు
 కపటవటునిచర్య + గాంచి గిరిజ

తామసించి శంకఁ ♦ దవిలి జంకియుఁ దాల్చి
దక్కి యిట్టు లనియె ♦ వెక్కసమున.

100

(మోహన) - (చతురశ్చ)

పొమ్మా నీవు మఱి మాటలేల - యోహెల్లుమాటకారీ
ద్రొమ్మరీడ! యిట్టిచర్యలకును మ. - దీని సహింపఁజాలవెడలుఫీపో
ఘనతపంబుసేయుదానఁ గావున - కనికరించవలసి
కనుల కింత కానరాద పడుచులఁ - గినియసేయఁదగున నీతి లేదా
॥పొమ్మా॥

ద్వీపద

ఈవిధిఁ బల్కుచు ♦ నింతి యావటుని
పోవది యేమని ♦ ముమ్మాటు లనుచు
కనుమూయఁగా ♦ నీలగళురూపు దోచి
కనువిచ్చి చూడ నా ♦ కపటవటుండు
కేనబడుచుండ నే ♦ కతమో యటంచు
తన కట్టిమోహంబు ♦ దవిలినందులకు
పరిపరివిధముల ♦ భావించి చూడ
కరిచర్యమును గాల - కంఠమున్ మఱియ
భవ్యశ్రీశూలమున్ - ఘోరనేత్రంబు
బాలచంద్రుండుచు - ఘోరభూషణములు
వెలుగొండ భక్తిచే ♦ వివశత్వ మొంది
పులకించి యష్టాంగ ♦ ములతోడ మ్రొక్కి
జయ కరుణామయ ♦ జయ జయామయ
జయ సంతతావ్యయ ♦ జయ సదా విజయ
యనుచు వేవిధముల ♦ నాభవు బాగడి
వినియతస్థలమందు ♦ వేంచేయఁ జేసి

101

మంజరి

అర్ఘ్యపాద్యముల నాచమనీయము - సందఁగఁ జేయుచును
దైర్ఘ్యకాలికంబై చెలంగు నా - ధవిత్రమున వీచుచును

తుమ్మపూల నేకబిల్వదళముల - తోఁ బాదము లచ్చించి
కమ్మనిఫలములఁ దినఁబెట్టుచు న - కృమముగ నాతిధ్యము నిచ్చి
మోకరించి పాదసేవసేయఁగఁ - బులకలెత్తి పరశివుడు
ఓకమలేక్షణ ! యేకతమున ని - ట్టుంటివి నుడువు మనవుడు

భక్తికన్న మును బ్రీతియు లజ్జా - భావంబులు మెండయ్యెన్
యుక్తితోడ నచలు వాసి వేగమ - యుర్వీజమువెనుకయ్యెన్. 102

తపతః మౌక్తికుఁడు నర్చనాదులను మోదంబాప్వఁగాఁజేయఁభ
క్తపరాధీనత న్యోమయానమున శ్రీ - కంఠుండు వేంచేసినన్. 103

చ. వలపలిచేయిఁ బట్టుకొని - వాణేయు నింద్రసతీలలామ దా
పలిచేయిఁబట్టి మెల్లఁగ ను - పాయమునూప విమానరాజ మా
చలిమలపట్టి యెక్కె - నువ - చర్యలుసేయుచు దేవజాలముల్
కలకలతూర్యనాదములు - గ్రమ్మఁగ నేగిరి సంతసంబునన్. 109

సీ. చనిచని హిమవంత ధ మును జేరు సంతకు

మున్నె సప్తరులు ధ మోదమెసఁగ

స్వస్వకులాంగనా ధ సహితులై యచ్చటి

కరుదెంచి సంగతు ధ లెఱుకసేయ

కల్యాణవస్తు సంత ధ గ్రహమును జేయించి

యిల్లు సింగారించి ధ యెదురుచూచు

చున్న గట్టులజెట్టి ధ యుత్సాహ మేపార

మొక్కిన తనకూతు ధ ముద్దజేసి

ఆ. వచ్చినట్టిసురల ధ వందనార్చనములఁ

బెద్దజేసి వరుని ధ బ్రీతిఁ జూచి

పెండ్లికూతుఁ జేసి ధ పెద్దలయాజ్ఞను

సార మొక్క మంచి ధ సమయమందు.

105

కళ్యాణి - చతురశ్ర

ధారపోసెను దారికను సము - దారభావముతోడ ధూర్జటికి

దార తనతో నిలిచి జాహ్నువి - వారికలశముతోడఁ బోయ ॥ ధా.

మి. సారసోద్భవుడు యాజ్ఞకుండయి-చతుర్వేదములను జేదువుచుండ
 కోరి సప్తమును లాశీర్వా - కులను నుడువుచుండఁగఁ జేగన్
 చ. పంచభూతము లర్యముండు తు. సాచరుడు సాక్షులై యుండఁగను
 మించులను మఱపించునిర్జర - చంచలాక్షులుగూడి యాడఁగన్
 మి. ఎంచుచుఁ బూర్వాపరపురుషులు దరి -

యించిరి నాతో నిరువదోకండ్లని

మించిన సగతసమున నీకున కర్పించె గల్యాణి ననురాగ మెత్తఁగన్
 గీ. ఇటుల నగరాజు గౌరీమః హేశ్వరులకుఁ
 బరమసంతోష మొప్ప వై హహికంబుఁ
 జేయఁ జేజెలు మంగళ హేయములను
 బాడి రీవిధి నురలు పు హేయములు గురియ.

మంగళహారతి - నురట - (త్రిశ్రగతి)

మంగళములు మీకు సర్వ - మంగళామహేశులకు
 మంగళహాపములఁ జెలఁగు - మాతాపితరులకు

మి. భంగము లెఱుంగనివారు వి - పన్నులఁ గాచెడువారు
 తుంగహృదయు లమితదయా - పాంగములను గనువారలు ||మం||
 ఉభయులతపములకు మీ - రుభయులును సుఫలములు
 అభయప్రదానశీలు - రన్ని సేయువారలు
 మి. విభవంబుల నలరుదురు - వినయాత్ముల నేలుదురు
 శుభచరితు లనఁతునకును - నురట మీకనికరమే ||మంగ||

ఇది శ్రీపరమేశ్వరీకరుణాకటాక్షలబ్ధపారస్వతసంపన్నుండును, విశ్వా
 మిత్రగోతోద్భవుండును, శ్రీరామకవచ కృష్ణయాభ్యుకవి
 పుత్రిండునగు అనంతభక్తునిచే రచియింపబడిన
 పార్వతీపరిణయంబును భగవతీకథాసుధా
 సరోవరంబు సంపూరితంబు.

శ్రీపార్వతీపరమేశ్వరాక్షణ మస్తు.
 SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
 JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
 LIBRARY

Jangamawadi Math, Varanasi
 Acc. No. 2171

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
 LIBRARY

